

การรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของนักท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี

The perception of merit routes culture identity of Ubonratchatani tourists

นางมัลลิกา บุตรทองทิม¹
นางสาวศุภกัญญา เกษมสุข²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้เพื่อศึกษาการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานีของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบไม่ทราบโอกาสความน่าจะเป็น และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มนักท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 385 คน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติทดสอบ t (T-test) สถิติทดสอบ F (F-test) หรือ เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ น้อยกว่า 30 ปี มีภูมิลำเนาในจังหวัดอุบลราชธานี และมีสัญชาติไทย ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับเพื่อน เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถส่วนตัว มาท่องเที่ยวในวันเสาร์-อาทิตย์ มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ต่ำกว่า 500 บาท/ครั้ง มีการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พระอุโบสถ พระเกจิอาจารย์ และพระพุทธรูป เมื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มี เพศ และภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุ และ สัญชาติ แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การรับรู้ อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ

ABSTRACT

The objectives of this research was to study the perception of the merit routes culture identity in Ubon Ratchathani province. The samples in this research were used nonprobability sampling method and purposive sampling techniques. The samples were selected from 385 Thai and foreign tourists who traveled for the merit routes culture in Ubon Ratchathani province. Statistics used in this research are t-test and F-test value or Oneway ANOVA (Analysis of Variance) with the statistical significant at the level of 0.05

The findings revealed as follow:

1. General information and tourist behavior of respondents found that; the majority was Thai female aged under 30 years who lived in Ubon Ratchathani province. Most of them traveled with their friends on the weekends by private car. The cost of travel was lower than 500 baht/times.
2. The perception level of the merit routes culture identity found that the tourists' perception was the highest level in Buddhist sanctuary, Buddhist monk and Buddhist image. The results from testing hypotheses indicated that the difference of gender and occupation did not

¹ อาจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โทรศัพท์ ๐๔๕-๓๕๒๐๐๐ ต่อ ๒๐๗๕ Email: Mallikar.b@ubru.ac.th

² อาจารย์ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โทรศัพท์ ๐๔๕-๓๕๒๐๐๐ ต่อ ๑๓๑๗ Email: Supakanya.k@ubru.ac.th

affect the perception level, while the difference age and nationality affected the perception level.

keyword: Perception, merit routes culture identity

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และมีอัตราการเติบโตสูง สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาล ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้และกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพ และการกระจายรายได้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างเด่นชัดในปีที่ผ่านมา ความสำเร็จมาจากพลังขับเคลื่อนทั้งระดับกลางและระดับบน ซึ่งช่วยกันผลักดันให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เคลื่อนไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง มีความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยทำข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศสมาชิก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อตกลงประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้ประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกในการส่งเสริมการลงทุนและการทำธุรกิจด้านสายการบินและด้านการท่องเที่ยว จึงมีความเป็นไปได้ที่ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางทางการเงินและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จากสถิติจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 15.9 ล้านคน เพิ่มจากปีก่อน 1.8 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 19.2 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 3.3 ล้าน และปี พ.ศ. 2555 จำนวน 22.3 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน 3.1 ล้านคน ซึ่งมีการคาดการณ์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาถึงจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่จะเข้ามาเที่ยวจากปัจจุบันจนกระทั่งปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558: ออนไลน์) ซึ่งการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น เมื่อพิจารณาถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมองค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคม โดยมีคุณค่าหรือแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากวัฒนธรรมเหล่านั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัย สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี ดังนั้นกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เดินทางท่องเที่ยวควบคู่กับการเรียนรู้และได้สัมผัสวัฒนธรรมต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้สัมผัส กับความสวยงามแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังได้เรียนรู้และเข้าใจ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมศาสนสถานที่มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ ในปัจจุบันเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ และนิยมมาเที่ยวกันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากสมัยก่อนวัดเป็นศูนย์กลางการรวมจิตใจของผู้คนในประเทศ ในรูปแบบ "ท้าวไร่ไหว้พระ" ณ วัดสำคัญต่างๆ จึงเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่า การได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ร่วมทำบุญบริจาคทาน จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต และสร้างจิตใจที่ผ่องใสมาสู่ผู้ปฏิบัติ ข้อมูลสำคัญจากงานวิจัยของบุญยสภษุณี อเนกสุข (2553) ที่ศึกษาโครงการศักยภาพคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวต่อการสร้างรายได้ของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ในอนาคตนักท่องเที่ยวต้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากที่สุดร้อยละ 68.50 และเมื่อพิจารณาจากศักยภาพในพื้นที่ของจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า จำนวนวัดในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีมีทั้งสิ้น 1,631 วัด เช่น วัดหนองป่าพง วัดปานานาชาติ เป็นที่รู้จักของทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากคำสอนของหลวงปู่ชาอดิตเจ้าอาวาสที่เน้นแนวทางและหลักคำสอนที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย อีกทั้งบรรยากาศในวัดทั้งสองแห่งนี้มีความสงบร่มรื่นเป็นอย่างมาก เหมาะแก่ผู้สนใจที่จะเข้าไปศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอน คณะผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา

การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558: ออนไลน์) และยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ในการสร้างศักยภาพ และความสามารถเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวใน จังหวัดอุบลราชธานีอย่างยั่งยืน คณะผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยว “วัด” ตามวัฒนธรรมเส้นทางบุญ เพื่อกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเส้นทางบุญที่ชัดเจน สร้างจุดเด่น แก่การท่องเที่ยวตามเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี และเป็นแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ในการเสริมสร้างการจัดการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

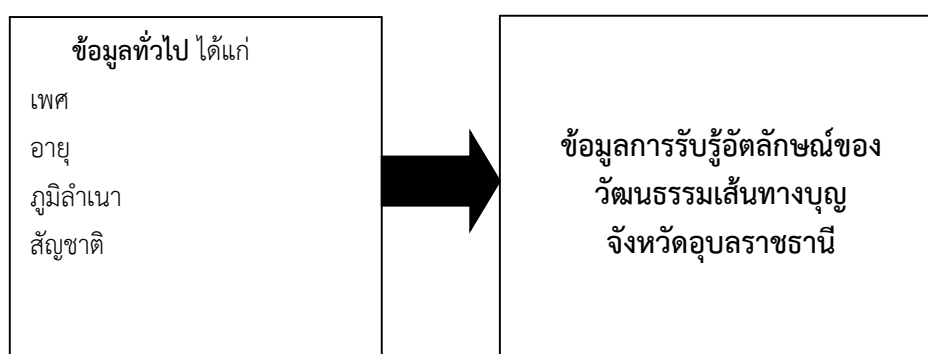
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งเป็นประชากรที่มี จำนวนไม่จำกัด
2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบโอกาสความน่าจะเป็นเลือก หน่วยตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างกรณีไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีจำนวนมาก โดยใช้สูตรของคอเครน (Cochran, 1977 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มนักท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน 385 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ
    - ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา สัญชาติ
  - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ข้อมูลการรับรู้อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญ จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

นักท่องเที่ยว ที่มีข้อมูลทั่วไป แตกต่างกัน มีการรับรู้อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญ จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีคำถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด โดยแบ่งโครงสร้างคำถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถาม ซึ่งมีให้เลือกได้เพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นคำถาม ซึ่งมีให้เลือกได้เพียงคำตอบเดียว

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้อัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี เป็นคำถามแบบมาตราช่วงประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งจะมีให้เลือกได้เพียงคำตอบเดียว

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผล

นำข้อมูลมาประมวลผล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 95% (Level of Significance)

เกณฑ์ในการประมวลผล

แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยจำแนกปัจจัยต่างๆ ออกเป็น 5 ระดับ จำแนกต่างระดับการรับรู้ ดังนี้

มากที่สุด	เท่ากับ	5	คะแนน
มาก	เท่ากับ	4	คะแนน
ปานกลาง	เท่ากับ	3	คะแนน
น้อย	เท่ากับ	2	คะแนน
น้อยที่สุด	เท่ากับ	1	คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบไว้ โดยอาศัยขอบเขตคะแนน 1,2,3,4 และ 5 แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2551: 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 - 5.00	ระดับการรับรู้มากที่สุด
3.51 - 4.50	ระดับการรับรู้มาก
2.51 - 3.50	ระดับการรับรู้ปานกลาง
1.51 - 2.50	ระดับการรับรู้น้อย
1.00 - 1.50	ระดับการรับรู้น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean), ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ 1) สถิติทดสอบ t (T-test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี โดยกำหนดนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) สถิติทดสอบ F (F-test) หรือ เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการท่องเที่ยววัฒนธรรม เส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาค สัญชาติ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1. เพศชาย	158	41.00
2. เพศหญิง	227	59.00
รวม	385	100.00
อายุ		
1. อายุ น้อยกว่า 30 ปี	156	40.50
2. อายุ 31 - 40 ปี	73	19.00
3. อายุ 41 - 50 ปี	32	8.30
4. อายุ 51 - 60 ปี	46	11.90
5. อายุ 61 ปีขึ้นไป	78	20.30
รวม	385	100.00
ภูมิภาค		
1. จังหวัดอุบลราชธานี	268	69.60
2. ต่างจังหวัด	117	30.40
รวม	385	100.00
สัญชาติ		
1. ไทย	344	89.4
2. ต่างชาติ	41	10.6
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 เพศชาย จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00

อายุ : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 รองลงมา คือ อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 อายุ 51 - 60 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.90 และ อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 ตามลำดับ

ภูมิภาค : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 69.60 และมีภูมิลำเนาต่างจังหวัด จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 30.40 ตามลำดับ

สัญชาติ : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีสัญชาติไทย จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 และเป็นชาวต่างชาติ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.60 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละ ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ

ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว		
1. มาคนเดียว	16	4.20
2. มากับเพื่อน	143	37.10
3. มากับแฟนหรือคู่สมรส	55	14.3
4. มากับครอบครัว	129	33.5
5. มากับคณะทัวร์	42	10.90
รวม	385	100.00
พาหนะที่เดินทางมาท่องเที่ยว		
1. รถส่วนตัว	293	76.10
2. รถโดยสารประจำทาง	21	5.50
3. รถบริการนำเที่ยว	59	15.30
4. อื่นๆ	12	3.10
รวม	385	100.00
วันที่เดินทางมาท่องเที่ยว		
1. วันธรรมดา	33	8.60
2. วันเสาร์ – อาทิตย์	254	66.00
3. วันหยุดนักขัตฤกษ์	98	25.50
รวม	385	100.00
ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการท่องเที่ยว		
1. ค่าใช้จ่าย ต่ำกว่า 500 บาท	249	64.70
2. ค่าใช้จ่าย 501 – 1,000 บาท	30	7.80
3. ค่าใช้จ่าย 1,001 – 1,500 บาท	32	8.30
4. ค่าใช้จ่าย 1,501 – 2,000 บาท	10	2.60
5. ค่าใช้จ่าย 2,501 – 3,000 บาท	39	10.10
6. ค่าใช้จ่าย 3,001 บาท ขึ้นไป	25	6.50
รวม	385	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.10 รองลงมา คือ เดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 เดินทางมาท่องเที่ยวกับแฟนหรือคู่สมรส จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30 เดินทางมาท่องเที่ยวกับคณะทัวร์ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90 และ เดินทางมาท่องเที่ยวคนเดียว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 ตามลำดับ

พาหนะในการเดินทางมาท่องเที่ยว : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถส่วนตัว จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 76.10 รองลงมา คือ เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถบริการนำเที่ยว จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 เดินทางโดยสารประจำทาง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 และ เดินทางโดยรถเช่า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.10 ตามลำดับ

วันที่เดินทางมาท่องเที่ยว : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เดินทางมาท่องเที่ยวในวันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมา คือ เดินทางมาท่องเที่ยวในวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 และเดินทางมาท่องเที่ยวในวันธรรมดา จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60 ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการท่องเที่ยว : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ต่ำกว่า 500 บาท/ครั้ง จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 รองลงมา คือ ค่าใช้จ่าย 2,501 – 3,000 บาท/ครั้ง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 10.10 ค่าใช้จ่าย 1,001 – 1,500 บาท/ครั้ง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.30 ค่าใช้จ่าย 501 – 1,000 บาท/ครั้ง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.80 ค่าใช้จ่าย 3,001 บาทขึ้นไป/ครั้ง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และ ค่าใช้จ่าย 1,501 – 2,000 บาท/ครั้ง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.60 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้วัฒนธรรมเส้นทางบุญ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ

สิ่งที่โดดเด่นของวัดในจังหวัดอุบลราชธานี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
เส้นทางองค์พระธาตุ			
1. หอไตร	3.43	.65	ปานกลาง
2. พระอุโบสถ	4.54	.78	มากที่สุด
3. เจดีย์	4.19	.54	มาก
4. ประวัติ เรื่องราวของวัด	3.73	.60	มาก
รวม	3.97	.31	มาก
เส้นทางอภิวาทพระพุทธรูปคู่บ้านพระอริยสงฆ์คู่เมือง			
1. พระพุทธรูป	4.60	.49	มากที่สุด
2. พระเกจิอาจารย์	4.63	.71	มากที่สุด
รวม	4.61	.35	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการรับรู้เส้นทางองค์พระธาตุ โดยภาพรวม แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งที่มีความโดดเด่น แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พระอุโบสถ ค่าเฉลี่ย 4.64 ระดับมาก ได้แก่ เจดีย์ ประวัติและเรื่องราวของวัด ค่าเฉลี่ย 4.19 และ 3.73 ระดับปานกลาง ได้แก่ หอไตร ค่าเฉลี่ย 3.43

เส้นทางอภิวาทพระพุทธรูปคู่บ้านพระอริยสงฆ์คู่เมือง โดยภาพรวม แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.61 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งที่มีความโดดเด่น แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พระเกจิอาจารย์ ค่าเฉลี่ย 4.63 และพระพุทธรูป ค่าเฉลี่ย 4.60

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ในการจัดลำดับวัดที่มีความโดดเด่นแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี จากมากที่สุดมาน้อยที่สุด 9 ลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ วัดหนองป่าพง จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 26.20 และ วัด หลวง จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 26.20

ลำดับที่ 2 คือ วัดหนองบัว จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60 และ วัดมหาวนาราม จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 30.60

ลำดับที่ 3 คือ วัดทุ่งศรีเมือง จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30 และ วัดศรีอุบลรัตนาราม จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 40.30

ลำดับที่ 4 คือ วัดสุปฏิหารามวรวิหาร จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60

ลำดับที่ 5 คือ วัดเลียบ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90

ลำดับที่ 6 คือ วัดใต้ จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80

ลำดับที่ 7 คือ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 49.40

ลำดับที่ 8 คือ วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 44.40

ลำดับที่ 9 คือ วัดสระประสานสุข จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50

ระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการรับรู้เส้นทางองค์พระธาตุ โดยภาพรวม แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งที่มีความโดดเด่น แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พระอุโบสถ ค่าเฉลี่ย 4.64 ระดับมาก ได้แก่ เจดีย์ ประวัตินี้และเรื่องราวของวัด ค่าเฉลี่ย 4.19 และ 3.73 ระดับปานกลาง ได้แก่ หอไตร ค่าเฉลี่ย 3.43

เส้นทางอภิวาทพระพุทธรูปคู่บ้านพระอริยสงฆ์คู่มือง โดยภาพรวม แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.61 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งที่มีความโดดเด่น แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พระเก็จอาจารย์ ค่าเฉลี่ย 4.63 และพระพุทธรูป ค่าเฉลี่ย 4.60

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

นักท่องเที่ยวที่มี เพศ และภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญไม่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยว ที่มีอายุ และ สัญชาติ แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญแตกต่างกัน คือ นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกันมีการรับรู้ประวัติและเรื่องราวของวัด เป็นสิ่งที่มีความโดดเด่น และแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญแตกต่างกัน และ นักท่องเที่ยว ที่มีสัญชาติ แตกต่างกัน มีการรับรู้ ว่า ประวัติและเรื่องราวของวัด เป็นสิ่งที่มีความโดดเด่นและแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกัน

สรุปการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 มีอายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 268 คน และมีสัญชาติไทย จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.10 เดินทางมาท่องเที่ยว โดยรถส่วนตัว จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 76.10 เดินทางมาท่องเที่ยวในวันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ต่ำกว่า 500 บาท/ครั้ง จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้อัตลักษณ์ วัฒนธรรมเส้นทางบุญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ในการจัดลำดับวัดที่มีความโดดเด่นแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี จากมากที่สุดมาน้อยที่สุด 9 ลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ วัดหนองป่าพง และ วัด หลวง ลำดับที่ 2 คือ วัดหนองบัว และ วัดมหาวนารามลำดับที่ 3 คือ วัดทุ่งศรีเมือง และ วัดศรีอุบลรัตนาราม ลำดับที่ 4 คือ วัดสุปัฏนารามวรวิหาร ลำดับที่ 5 คือ วัดเลียบ ลำดับที่ 6 คือ วัดใต้ ลำดับที่ 7 คือ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ลำดับที่ 8 คือ วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว ลำดับที่ 9 คือ วัดสระประสาธน์ สุข

ระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการรับรู้ว่า เส้นทางองค์พระธาตุ โดยภาพรวม แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.91 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งที่มีความโดดเด่น แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พระอุโบสถ ค่าเฉลี่ย 4.64 ระดับมาก ได้แก่ เจดีย์ ประวัตินและเรื่องราวของวัด ค่าเฉลี่ย 4.19 และ 3.73 ระดับปานกลาง ได้แก่ หอไตร ค่าเฉลี่ย 3.43

เส้นทางอภิวาทพระพุทธรูปคู่บ้านพระอริยสงฆ์คูเมือง โดยภาพรวม แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.61 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สิ่งที่มีความโดดเด่น แสดงถึงอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญของจังหวัดอุบลราชธานี ในระดับมากที่สุด ได้แก่ พระเก็จอาจารย์ ค่าเฉลี่ย 4.63 และพระพุทธรูป ค่าเฉลี่ย 4.60

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มี เพศ และภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยว ที่มีอายุ และ สัญชาติ แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญแตกต่างกัน

อภิปรายผล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา สัญชาติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 เพราะสัดส่วนประชากรในปัจจุบันเพศหญิงมีจำนวนมากกว่าเพศชาย และเพศหญิงเป็นเพศที่มีความละเอียดอ่อน มีอารมณ์อ่อนไหวมากกว่า จึงเข้าวัดเพื่อทำบุญและปฏิบัติธรรมมากกว่าเพศชาย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 เพราะวัยรุ่นสมัยใหม่นิยมเข้าวัดเพื่อทำบุญและปฏิบัติธรรมมากขึ้น ทั้งตามกระแสและเพราะวัดมีการบูรณะปฏิสังขรณ์วัด มีแนวความคิดสมัยใหม่มากขึ้น มีการสอนธรรมะในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย เข้าใจง่ายมากขึ้น มีรูปแบบการทำบุญหลากหลายและอำนวยความสะดวกมากขึ้น เช่น มีดอกไม้ ธูปเทียน มีสังฆทาน เครื่องไทยธรรม ให้บูชาในวัด ฯลฯ มีลำเนาในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 268 คน และมีสัญชาติไทย จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 89.40 สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา รักษาโฉม และแสวง นิลنامه (2556) เรื่อง รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” สู่ “เส้นทางธรรม” พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนมากเป็นสุภาพสตรี สถานภาพโสด อายุเฉลี่ย 21-30 ปี การศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรี เดินทางท่องเที่ยวเป็นคณะ ทราบข้อมูลจากญาติและเพื่อน ให้ความสนใจในการไหว้พระธาตุเป็นส่วนมาก

ข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยววัฒนธรรมเส้นทางบุญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 37.10 เพราะส่วนใหญ่ มีอายุ 21 – 30 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น การเดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักไปกับกลุ่มเพื่อน เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถส่วนตัว จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 76.10 เดินทางมาท่องเที่ยวในวันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ต่ำกว่า 500 บาท/ครั้ง จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 64.70 สอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2558) พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2558 พบว่า ผู้เดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถยนต์/รถส่วนตัว และเดินทางมาท่องเที่ยวในวันเสาร์ – อาทิตย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการจัดลำดับวัดที่มีความโดดเด่นแสดงถึงอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี จากมากที่สุดมาน้อยที่สุด 9 ลำดับ ดังนี้

ลำดับที่ 1 คือ วัดหนองป่าพง มีจุดเด่น คือ เป็นวัดที่หลวงปู่ชา (พระโพธิญาณเถระ) บุกเบิกและพัฒนาเป็นสถานปฏิบัติธรรม มีสถาปัตยกรรมที่สำคัญ ได้แก่ เจดีย์พระโพธิญาณเถระ ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิหลวงปู่ชา และพิพิธภัณฑสถานพระโพธิญาณเถระ วัดหลวง มีจุดเด่น คือ เป็นวัดแห่งแรกของเมืองอุบลราชธานี ถือว่าเป็นวัดประจำเจ้าเมือง (ประทุมวรราชสุริยวงศ์ หรือ เจ้าคำผง) และเป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าใหญ่องค์หลวง พระแก้วไพฑูรย์ พระคู่บ้านคูเมืองอุบลราชธานี และหลวงพ่อบ้างคำ

ลำดับที่ 2 คือ วัดหนองบัว มีจุดเด่น คือ มีสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ คือ พระธาตุเจดีย์ศรีมหาโพธิ์ จำลองแบบมาจากเจดีย์ที่พุทธคยาประเทศอินเดียเป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สร้างขึ้นเพื่อเป็นสัญลักษณ์ครบรอบ 25 ศตวรรษของพุทธศาสนาในปี พ.ศ. 2500 และ วัดมหาวนาราม มีจุดเด่น คือ เป็นพระอารามหลวงคณะมหานิกายแห่งแรกของจังหวัดอุบลราชธานีเป็นแหล่งการศึกษาพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์และเป็นที่ประดิษฐานของพระเจ้าใหญ่อินแปลง

ลำดับที่ 3 คือ วัดทุ่งศรีเมือง จุดเด่น คือ พระอุโบสถหรือหอพระพุทธรูปและพระพุทธรูปจำลองจากวัดสระเกษ และ หอไตรกลางน้ำ และ วัดศรีอุบลรัตนาราม จุดเด่น คือ เป็นที่ประดิษฐานของพระแก้วบุษราคัม

ลำดับที่ 4 คือ วัดสุปฏิหารามวรวิหาร จุดเด่น คือ พระอุโบสถที่ตั้งงาม และ เป็นที่ประดิษฐานของพระสัมพันธัญญ์ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยขัดเงา

ลำดับที่ 5 คือ วัดเลียบ จุดเด่น คือ เป็นวัดที่หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล บุกเบิกสร้างเป็นวัดธรรมยุตเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปจอมเมือง พระประธานที่หลวงปู่เสาร์ปั้นขึ้นเอง และเจดีย์วิหารอนุสรณ์สถาน ซึ่งเก็บอัฐิธาตุของหลวงปู่เสาร์

ลำดับที่ 6 คือ วัดใต้ หรือ วัดพระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ จุดเด่น คือ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปเก่าแก่นามว่า “พระเจ้าใหญ่องค์ตื้อ” มีความสำคัญคือเป็น 1 ใน 5 องค์ในจำนวนพระเจ้าองค์ตื้อในประเทศไทย

ลำดับที่ 7 คือ วัดถ้ำคูหาสวรรค์ จุดเด่น คือ เป็นวัดที่หลวงปู่คำณิง จุลมณี เป็นผู้ก่อตั้ง ปัจจุบันท่านได้มรณภาพแล้ว แต่ร่างกายไม่เน่าเปื่อยบรรดาลูกศิษย์ได้เก็บร่างของท่าน ไว้ในโลงแก้วเพื่อบูชา นอกจากนี้ยังมีบรรยากาศของแม่น้ำสองสี มีสวนดอกไม้ที่สวยงามภายในบริเวณวัด มีพระอุโบสถหลังงามสีขาวแกะสลักลวดลายอย่างวิจิตรบรรจงสวยงาม พระธรรมเจดีย์ศรีไตรภูมิ ภายในประดิษฐาน พระพุทธรูปปางสมาธิที่สวยงาม

ลำดับที่ 8 คือ วัดสิรินธรวรารามภูพร้าว หรือ วัดเรืองแสง จุดเด่น คือ ภาพเรืองแสงเป็นสีเขียวของของต้นกัลปพฤกษ์ที่เป็นจิตรกรรมที่อยู่บนผนังด้านหลังของอุโบสถในยามค่ำคืน และมีจุดชมวิวิททัศน์ซึ่งเป็นวิวลำน้ำโขงและบริเวณด้านหลังพระอุโบสถเป็นจุดชม วิวิททัศน์ของฝั่งประเทศลาวและมองเห็นด้านสากลช่องเม็กอย่างสวยงามรวมทั้งอ่างเก็บน้ำที่อยู่บริเวณเชิงเขาล้ำกับทะเลสาบ

ลำดับที่ 9 คือ วัดสระประสานสุข จุดเด่น คือ พระอุโบสถ แปลกตา สร้างเป็นรูปเรือสุพรรณหงส์ประดับตกแต่งด้วยเซรามิค นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ หอระฆังประดับเซรามิค พิพิธภัณฑสถานหลวงปู่บุญมี และวิหารกลางน้ำเรือธรรม นาคราช

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มี เพศ และภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญ ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยว ที่มีอายุ และ สัญชาติ แตกต่างกัน มีระดับการรับรู้อัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป มีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องราวและประวัติของวัดสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี เพราะนักท่องเที่ยวที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป เป็นวัยหลังเกษียณ ที่หันมาสนใจสุขภาพและศาสนามากขึ้น และมีประสบการณ์ในชีวิตสูงกว่า และนักท่องเที่ยว ที่มีสัญชาติไทย มีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องราวและประวัติของวัดสูงกว่านักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติ อาจเพราะข้อจำกัดในเรื่องของภาษาและการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ ที่อาจเข้าถึงชาวต่างชาติน้อยกว่าชาวไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง อุโบสถ พระพุทธรูป และ วัดที่มีพระเกจิอาจารย์ เนื่องจากเป็นอัตลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงเมื่อก้าวถึงเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี และควรมีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมเส้นทางบุญ ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแล้ว ยังเป็นการสร้างงานสร้างรายได้แก่คนในชุมชนด้วยโดยอยู่บนพื้นฐานของการรักษาสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ที่งดงามเอาไว้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำผลการวิจัยการกำหนดอัตลักษณ์วัฒนธรรมเส้นทางบุญจังหวัดอุบลราชธานี ไปต่อยอดการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานี

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง “การกำหนดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเส้นทางบุญเสริมสร้างการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” เป็นโครงการวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากงบแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2558

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เทศบาลนครอุบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ประชาชนชาวบ้าน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานอุบลราชธานี ตัวแทนบริษัทนำเที่ยว และนักท่องเที่ยวทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณนักศึกษา คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ ที่มีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา รักษาโฉม และแสง นิลนามะ. (2556). รูปแบบและกระบวนการจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: กระบวนการเปลี่ยนแปลง “เส้นทางบุญ” สู่ “เส้นทางธรรม”. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2551). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญยสฤษดิ์ อเนกสุข และคณะ. (2553). โครงการศักยภาพ มูลค่าและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่มีต่อการสร้างรายได้ในจังหวัดอุบลราชธานี. รายงานการวิจัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. [ออนไลน์]. Available HTTP: <http://www.tica.or.th> [วันที่สืบค้นข้อมูล: 17 กรกฎาคม 2558].

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)**. [ออนไลน์]. Available HTTP: <http://www.nesdb.go.th> [วันที่สืบค้นข้อมูล: 17 กรกฎาคม 2558].